

Je denkt meer als je tekent

written by Ilona Wevers en Reinier Geurts
30 oktober 2018

“We kijken tegenwoordig snel, vluchtig, oppervlakkig. We zijn snel afgeleid. Het zou mooi zijn als we ietsje beter kijken. Je ziet meer als je tekent. Als kind doen we niets liever, maar daarna moeten we schrijven, praten en rationeel denken.” Via de campagne [#hierteekenen](#) adviseert het Rijksmuseum daarom: ga weer eens tekenen! Dit doen onze leerlingen tijdens de lessen aardrijkskunde dan ook. Niet alleen om meer te zien, maar vooral om [meer \(en dieper\) na te denken](#).

Tekenen bij aardrijkskunde

[Aardrijkskunde](#) is meer dan alleen topografie stampen en feiten leren over landen. Het vak gaat over gebieden in verandering en complexe processen op aarde. Om het inzicht in ruimtelijke vraagstukken bij leerlingen te vergroten, is er onder aardrijkskundeleraars behoefte aan werkvormen die hogere denkvaardigheden vereisen. De laatste jaren worden schetskaarten daarom steeds vaker tijdens de les gebruikt. Schetskaarten (croquis) vormen in het Franse aardrijkskundeonderwijs al jarenlang een belangrijk onderdeel van het eindexamen.

Wat is een schetskaart?

Een schetskaart is geen gewone kaart zoals er vele in de atlas of op internet te vinden zijn. Het doel is niet om een perfecte kaart te maken die verschijnselen in een gebied zeer gedetailleerd weergeeft. Bij een schetskaart gaat het echter om *“de interpretatie van de kaartenmaker,”* schrijft [Slapak](#) hierover. Een schetskaart geeft antwoord op een geografische vraag. Deze kaarten *‘hebben duidelijke boodschap, laten ontwikkelingen zien en vertellen een verhaal. Een verhaal dat vragen oproept en dat nieuwsgierig maakt naar de wereld achter de kaart.’* Meer informatie over wat een schetskaart onderscheidt van een gewone kaart is te vinden in [deze publicatie van het landelijk expertisecentrum](#).

Schetskaart in de praktijk

Vorig jaar bogen de leerlingen op Nieuwste School zich over de vraag wat de oorzaak is van de opkomst van IS in Syrië en Irak. In hoeverre spelen een hoge bevolkingsgroei, armoede, ongelijkheid en/of religie een rol? Tijdens de lessen kregen de leerlingen informatie over belangrijke economische, demografische en sociaal-culturele indicatoren zoals BNP, alfabetiseringsgraad, geboortecijfer, leeftijdsopbouw en etniciteit. Vervolgens gingen zij aan de slag met onderstaande opdracht.

Opdracht 4 havo - schetskaart IS

Premier Rutte kondigt in een toespraak aan dat Nederland IS nu ook in Syrië gaat bombarderen. "Alleen als we veilige havens van IS in Irak én Syrië wegnemen, kunnen we aanslagen voorkomen", zegt Rutte. Maar is dit wel zo?

Aan jou de zware taak premier Rutte te adviseren met behulp van een overzichtelijke schetskaart. Hierin beschrijf en verklaar je de opkomst van IS.

Voor bovenstaande opdracht konden zij informatie halen uit de Grote Bosatlas en verwezen we leerlingen naar relevante statistieken en websites. In plaats dat leerlingen het antwoord op de vraag opschreven in woorden, tekenden zij dit met vlakken, pijlen, strepen en symbolen op een kaart. De legenda vormde de uitleg van de schetskaart. Zo pasten zij het geleerde toe in een concrete context.

Opdracht 4 havo - schetskaart IS

Een goede schetskaart vertelt een duidelijk verhaal. Laat je schetskaart zien aan je ouders of vrienden. Laat hen het verhaal van je schetskaart in woorden uitleggen. Wijzig of vul je schetskaart *volgende les* verder aan als er iets ontbreekt of onduidelijk is.

Tips

Hoewel leerlingen in eerste instantie afgeschrikt worden door het feit dat ze moeten gaan tekenen, is het daarbij volgens het Rijksmuseum *“net als met ‘het gaat niet om de bestemming, maar om de reis’. Je hoeft helemaal niet te kunnen tekenen, want het gaat niet om het resultaat maar om het kijken naar wat je wilt tekenen”*. Als docent kun je leerlingen hierbij helpen door te beginnen met een makkelijk voorbeeld, bijvoorbeeld: waardoor is er leegloop van Oost-Groningen naar de Randstad? Je tekent de contouren van Nederland; in de Randstad werk en inkomen (met dollartekens?); vergrijzing in Oost-Groningen (grijze poppetjes?) en vervolgens met pijlen de migratiestromen.

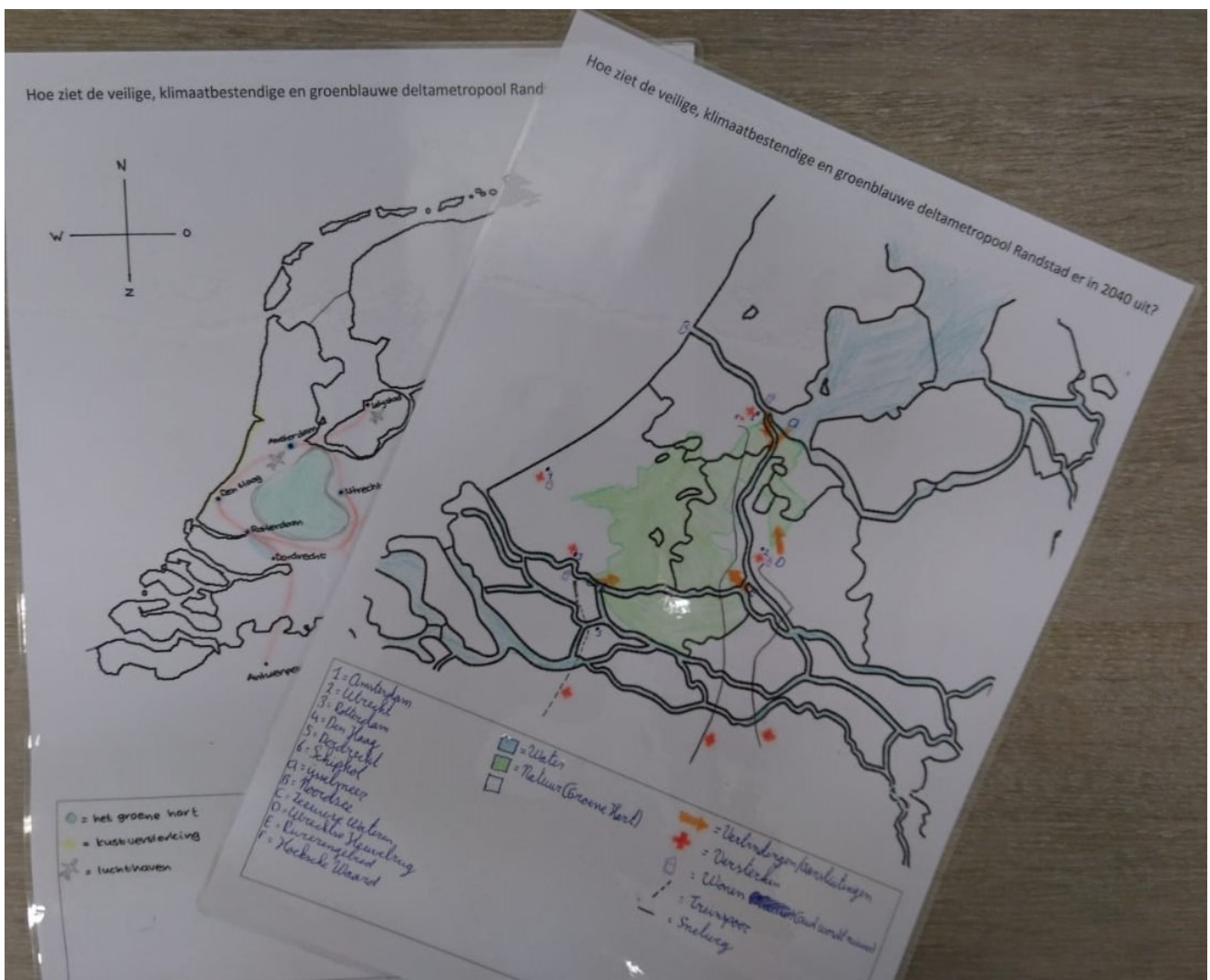
Hogere denkvaardigheden

Op welke manier zorgt een schetskaart tekenen ervoor dat leerlingen meer zien / denken? In zijn boek ‘making thinking visible’ schrijft Ron Ritchhart dat *“school niet langer gaat over het snelle, juiste antwoord, maar over het voortdurend kritisch nadenken en begrijpen van nieuwe ideeën en informatie. Leren is niet alleen een kwestie van de informatie in het leerboek in het geheugen opslaan. We willen dat onze studenten zich betrokken voelen, worstelen, vragen stellen, onderzoeken en uiteindelijk begrip opbouwen.”*

Dit is precies wat leerlingen doen als zij een schetskaart maken. De leerling selecteert, analyseert en interpreteert informatie om antwoord te kunnen geven op het geografische vraagstuk. De nieuwe inzichten die leerlingen hierdoor verkrijgen geven zij visueel weer in een nieuw product. Een vorm van hogere denkvaardigheden aldus [het landelijk expertisecentrum](#). Door te tekenen dwing je leerlingen keuzes te maken. Welke informatie kan ik wel/niet gebruiken? Wat vormen hoofd- en bijzaken? Hoe geef ik de hoofdlijnen van het verhaal duidelijk en overzichtelijk weer?

Diep leren

Doordat leerlingen informatie moeten structureren en op die manier leren samenhang te zien, zijn schetskaarten bij uitstek geschikt om diep leren te bevorderen. Diep leren verhoogt de kans dat het geleerde opgeslagen wordt in het langetermijngeheugen. *“Het zijn complexe opdrachten die vereisen dat leerlingen zelf puzzelen met de leerstof, informatie structureren, kritisch nadenken, leerstof toepassen en op die manier kennis opbouwen,”* schrijft [Maaïke Koopman](#). Vanuit de Eindhoven School of Education onderzocht zij onder andere op De Nieuwste School hoe docenten diep leren bevorderen.

Op dit moment worstelen onze leerlingen met hun kleurpotloden in de hand tijdens de lessen aardrijkskunde met de vraag 'Hoe ziet de veilige, klimaatbestendige en groenblauwe deltametropool Randstad er in 2040 uit?'.
Heb je voorbeelden of ideeën hoe je bij andere vakken tekenen inzet om diep leren te bevorderen? Laat het ons weten in de reacties!

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

